

Posten i Östergötland

POSTSTATIONEN BJERKA-SÄBY 1.1.1900 - 10.5.1902

I N N E H Å L L S F Ö R T E C K N I N G

	Sid.
Inledning	3
Bjärka-Säby	4-5
Tidigare poststation i Vist socken	6
Anhållan om poststation vid Bjärka-Säby	6-10
Beslut om poststation dröjer	10-13
Östra centralbanan byggs	13
Ännu en anhållan om poststation	14
Ivar Insulander	15
Duger gårdskontoret som postlokal?	15-16
Poststation inrättas	17-18
Ivan Enander	18
Postsparbanksrörelsen	20
En ödesdiger seglingstur	20-21
Praktiska frågor	22-23
Victor Ekerot	26
Järnvägen öppnas och poststationen flyttas	27
Käll- och litteraturförteckning	28

OMSLAGSBILDEN

Omslagsbilden visar nya slottet i Bjärka-Säby efter ett vykort poststämplat Bjerka-Säby 21.12.1901

Inledning

I gångna tider kunde det vara svårt för invånarna i en socken att få en poststation inrättad. Skrivelser och protokoll under många år vittnar om detta. Ibland lyckades framställningarna, i andra fall ledde de inte till önskat resultat. I gamla bevarade handlingar blandas myndigheternas kärva kanslispråk med de enskilda människornas med möda och högaktning nedpräntade rader.

När poststationen i Vist socken i Östergötland drogs in 1880 medförde det snart problem för invånarna. Det skulle dröja länge innan en poststation åter inrättades i socknen. Det blev till slut privat generositet och de framväxande kommunikationerna som löste frågan. En poststation inrättades vid Bjärka-Säby gods, inte som tidigare vid Vist kyrka. Poststationen fanns bara i drygt två år. När östra centralbanan öppnades för trafik 1902 flyttades poststationen till stationshuset och förenades med järnvägen. Trots den korta tiden rymmer dock skildringen av poststationens tillkomst och verksamhetstid både posthistoria, kulturhistoria i allmänhet och dramatiska människoöden.

Liksom i min tidigare skildring av poststationen Vadstugan är källmaterialet denna gång till övervägande del bevarade handlingar i postens arkiv i Stockholm, en ovärderlig källa i dessa sammanhang.

Linköping i juli 1983

Håkan Johanson

Bjärka-Säby

Bjärka-Säby är ett gods i Vist socken, Hanekinds härad i Östergötland. De två stamgårdarna Bjärka och Säby tillhörde troligen Folkungarna. 1367 förvärvade Bo Jonsson Grip Bjärka. Han byggde sin borg Bjärkaholm på en holme i Stångån 1 km norr om det nuvarande slottet. Ruinerna av borgen grävdes ut i början av 1900-talet. Under 1500- och 1600-talen innehades godset av medlemmar av släkten Natt och Dag. Per Nilsson Natt och Dag började 1632 bygga den nya sätesgården vid Rengens strand som numera kallas gamla slottet. Sedan överstelöjtnant Carl Persson (Natt och Dag, d. 1695) råkat på obestånd, samlades under avvecklingen av dennes affärer en del av hans gods hos en frände, presidenten Germund Cederhielm, som 1701 blev ägare till hela godscomplexet. De sista Cederhielmarna på Säby började 1791 efter ritningar av arkitekten Fredrik Magnus Piper (1746-1824) uppföra en ny huvudbyggnad i nyklassicistisk stil i tre våningar. Till det yttre tycks slottet ha stått färdigt 1797. Säby förblev i släkten Cederhielms ägo till 1841, då Germund Ludvig Cederhielm avled. Det ärvdes då av överstekammarjunkare Evert von Saltza. Efter hans död 1859 köptes Säby av kammarherre Sigge Sparre som gjorde betydande upprustningar. Redan 1868 sålde han godset till överhovstallmästaren Ferdinand Braunerhielm och konsul Oscar Ekman från Göteborg. 1872 övertog konsul Ekman Braunerhielms andel i Säby för att mera helhjärtat kunna satsa på östgötagodset. Bjärka-Säby har sedan dess förblivit i familjen Ekmans ägo.

Bjärka-Säby är berömt för sitt högtstående jordbruk och statlig lantbruksskola har bedrivits i anslutning till godset i gamla slottet. I en beskrivning från 1901 av Bjärka-Säby lämnas bl.a. följande uppgifter om verksamheten vid godset:

Bjärka-Säby 1901.

I.

Egendomens totalareal utgör 3,860 hektar, hvaraf 841 h:ar åker. Under eget bruk skötes 476 h:ar åker, hvaraf 335 h:ar tillhöra Säby och 141 h:ar Hofvetorp. De företrädesvis representerade jordarterna äro: ler-, sand- och mossjord.

VII.

Industriella anläggningar.

Af industriella verk finnas: mejeri, tegelbruk, elektricitetsverk, trämassefabrik, kvarn och såg.

Mejeriet är inrymdt i gamla slottet (byggt 1632). Här förädlas årligen c:a 750,000 kg. mjölk. Ostberedningen omfattar följande ostsorter:

Halfet herrgårdsost, goudaost och s. k. småost (om 1 kg. pr st.); *halfvet* småpipig ost och goudaost ($\frac{1}{3}$ osk. och $\frac{2}{3}$ sk. mjölk); *kvartsfet* småpipig ost samt *skummjölksost* (kryddad och okryddad). Mejeriet utgör äfven en statens station, där 7 kvinliga elever årligen avsluta sin 2-åriga utbildningskurs.

Tegelbruket, vid Stångåns utlopp ur sjön Rengen, drifves med vattenkraft. Tillverkningen af mursten och taktegel öfverstiger föga gårdens behof. Af dräneringsrör tillverkas deremot till afsalu c:a 150,000 st. årligen.

Elektricitetsverket, anlagdt år 1896 vid Kvarn-
torps vattenfall i Stångån, drifves af en turbin om 40 hästkrafter, hvaraf 30 kräfväs för maskinen då den är fullt belastad. Denna kraftkälla förser gården med dragkraft till tröskverk, vedsåg, kantsåg, hackelsemaskin samt kross för kakor och säd. Dessutom erhålles härifrån belysning till gårdens såväl bonings- som ekonomihus.

Trämassefabriken, anlagd år 1890 vid Skarpa vattenfall i Stångån, drifves af två turbiner om tillsammans 330 hästkrafter, däraf 1 på 270 h.-kr. för Difibrören (slipningsmaskinen) och 1 på 60 h.-kr. för Transmissionen (kraftöfverföring till remmar o. s. v.) Den årliga tillverkningen är omkring 2,000 ton massa, hvartill förbrukas c:a 900 kubikfamnars massaved af gran. Af detta virke tages blott omkring 150 kubfm. från gårdens egna skogar, det öfriga uppköpes företrädesvis utefter Kinda kanal.

Kvarn, nybygges innevarande år (1901) strax nedom trämassefabriken och på samma sida. (Den gamla kvarnen ligger på andra sidan i fallet). Den nya kvarnen får 6 turbiner, om tillsammans 89 hästkrafter, däraf 5 på 13 h.-k. för kvarnverket och en på 24 h.-k. för framtida behof.

Såg, anlagd strax ofvan trämassefabriken och på samma sida i fallet, drifves med en turbin om 60 hästkrafter. Den har en kapsåg och en hackmaskin för trämassevirke samt en ram- och en kantsåg för sågning af plank, bräder m. m. Dessutom drifver samma turbin tröskverket vid Hofvetorp.

VIII.

Östergötlands läns landtbruksskola.

Skolan anlades 1842 vid Sjögestad egendom i Vreta klostrets socken och flyttades 1855 till Haddorp i Slaka socken, där den var förlagd till 1882, då den flyttades till Bjärka-Säby. Här var skolan till en början inrymd uti det nya slottets *) ena flygel, men är nu sedan 1891 inrymd uti det gamla slottets öfre våningar. Kursen är tvåårig och lärlingsantalet 24, hvar dan 12 lärlingar afgå och 12 intagas årligen.

*) Det nya slottet bygdes år 1794.

1906/123

Tidigare poststation i Vist socken

Redan innan förslag väcktes om inrättande av poststation vid Bjärka-Säby, hade en poststation funnits i Vist socken. I samband med kronobrevbäringens upphörande inrättades den 1 januari 1875 en poststation med namnet Wist i närheten av Vist kyrka. Som föreståndare för poststationen förordnades orgelnisten och skolläraren Johan Axel Hanzon, född den 28.4. 1828. Förutom att sköta poststationen skulle Hanzon även sköta postföringen mellan poststationen och Linköping vintertid och under sommaren mellan poststationen och postförande fartyg. Verksamheten kan inte ha varit särskilt omfattande. Den 14 november 1878 sänktes Hanzons årsarvode som föreståndare från 150:- kronor till 120:- kronor. Den 31.12.1880 indrogs poststationen Wist.

Anhållan om poststation vid Bjärka-Säby

Indragningen av poststationen Wist tycks med tiden ha medfört problem för socknen. Den 23 januari 1893 skrev sålunda några Ortsbor till Kungl. Generalpoststyrelsen en anhållan om poststation vid Bjärka-Säby, på uppdrag av Wist sockens kommunalstämma. Skrivelsen hade följande lydelse:

"På uppdrag af Wist sockens kommunalstämma få undertecknade, med hänvisande till bifogade protokollsutdrag, härmed hos Kongl. Styrelsen vördsamt anhålla om inrättande af en poststation vid Bjerka-Säby egendom inom Wist socken. Vi grunda denna anhållan på följande förhållanden, dem vi bedja Kongl. Styrelsen taga i öfvervägande:

dels att Wist socken, belägen i Hanekinds härad af Östergötlands län, samt egande en folkmängd af 1.600 personer, icke har någon närmare poststation än Linköping, dit afståndet från Wist kyrka och der belägna prestgårdar och skolhus är öfver 12 kilometer, samt, då kyrkan ligger helt nära den åt Linköping vettande sockengränsen, från socknens öfriga delar ännu längre, ända till 2,8 nymil;

dels att en ganska stor post af såväl bref som tidningar utgår till socknen, i det att, efter hvad vi hafva oss bekant, från Linköpings postkontor dit expedieras 6 väskor, hvilka innehålla:

*Bjerka Säby väska : 80 ä 90 olika tidningar och tidskrifter,
200 ankommande bref i veckan (samt lika många afsända);*

Sturefors väska : 40 tidningar och tidskrifter,
50 bref i veckan;

Kyrkoherden Johanssons väska : 20 tidn. o tidskrifter,
30 bref i veckan;

Handlanden Lindes väska : 22 tidn. o tidskrifter,
20 bref i veckan;

Stafsätters väska : 12 tidn. o tidskrifter
12 bref i veckan;

Handelsidkarskorna Ågrens väska : 6 tidn. o tidskrifter,
20 bref i veckan.

allt detta i rundt tal; hvarjemte flere sockenbor, i brist på ordnad postgång, sjelfve afhemta sina tidningar och bref i Linköping; dels att postens afhemtande i Linköping är förenad med betydande svårigheter, besvär och osäkerhet, i det de större godsens måste för detta ändamål använda egna bud, och öfrige innehafvare af postväskor, deribland pastorsembetet och kommunalstyrelsen, som i hvarje vecka hafva embetspost att sända och hemta, ofta äro hänvisade att skicka väskorna med mer eller mindre osäkra bud;

dels att inrättandet af en poststation inom Wist socken skulle komma till godo äfven för delar af andra socknar, hvilka i fråga om postgång äro ganska vanlottade, såsom t. ex. delar af Grebo och Wårdsnäs;

dels slutligen, att Bjerka Säby egendom skulle i många afseenden vara en synnerligen lämplig punkt för en poststation, enär den är centralt belägen inom det område, som nu saknar ordnad postgång, i det afståndet derifrån till närmaste poststation är: till Linköping 2, till Atvidaberg 2,5 och till Brokind omkring 2 nymil; enär vägen dit från Linköping löper genom en stor del af Wist socken och förbi de ställen, der ofvan nämnda väskor lämpligen skulle kunna aflemnas, samt enär vid denna egendom råder en synnerligen liflig trafik, då der finnes landtbruksskola, kapell hvari regelbundna gudstjenster hållas, samt stort mejeri med öfver 70 mjölkleverantörer, deribland sådana från ofvan nämnda delar af Grebo och Wårdsnäs socknar.

På dessa grunder våga vi anhålla:
att Kongl. General-Post-Styrelsen ville ju förr desto hellre, låta inrätta en poststation inom Wist socken;
att denna station förlades, icke vid Wist kyrka, der en station förr funnits, men måst indragas, då den till följd af det olämpliga läget

i ena kanten af socknen ej kunde vara till tillbörligt gagn, utan vid Bjerka Säby egendom, der äfven fullt lämplig föreståndare lätteligen skulle kunna erhållas bland kontorspersonalen, att lösa väskor finge aflemnas under vägen vid Wist kyrka och vid Hamralunds handelsbod, belägen vid Hamra sluss-station samt att denna post befordrades 4 dagar i veckan, helst Måndag, Onsdag, Fredag och Lördag, med kärrpost från Linköping, hvilken borde taga vägen förbi Wist kyrka, hvarigenom en knappast nämnvärd omväg förorsakas.

Wist, Linköping, den 23 januari 1893

å Wist Kommunalstämmas vägnar, enligt uppdrag:

Vilh. Larsson

Kommunalstämmans ordf.

Komminister i Wist

Adolf Johansson

Kyrkoherde

Ivar Insulander

förvaltare af Bjerka-Säby

C.J. Jonsson

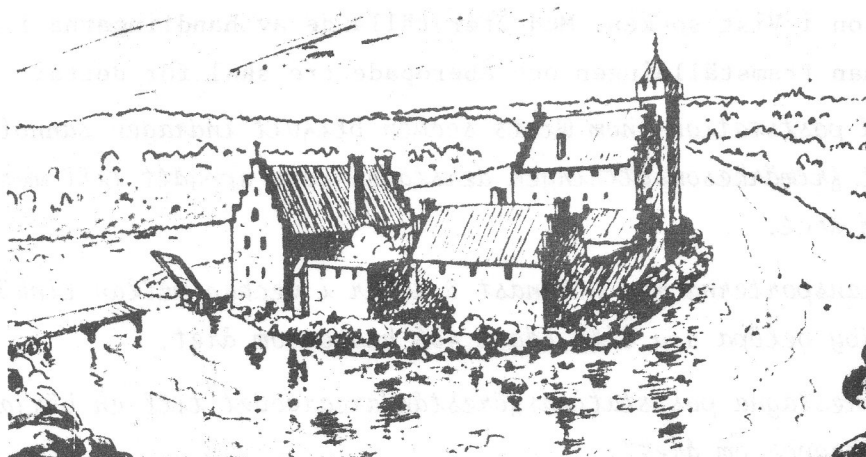
f d nämndeman

Skog

Det sammanträde med kommunalstämman som var anledningen till skrivelsen, ägde rum den 29 december 1892. Till kommunalstämman hade inkommit ett förslag att hos Kungl. Generalpoststyrelsen anhålla om inrättande av en poststation. Vid överläggningen var alla överens om att en poststation inom socknen vore i hög grad behöfvig. Man beslutade därför avsända skrivelsen och samtidigt föreslå att den lämpligaste platsen för en poststation borde vara Bjerka-Säby egendom. Stämman avslutade med "att utse Herr Kyrkoherden A. Johansson, Herr Direktören och Riddaren Ivar Insulander å Bjerka-Säby och Nämndemannen C.J. Jonsson i Skog till att jemte Ordföranden närmare motivera och uppsätta, samt sedermera å Kommunalstämmans vägnar underskrifva och afsända denna ansökan".

Som svar på förfrågan den 27 februari 1893 från postmästare Karl Westman i Linköping, svarade kommunalstämmans ordförande Vilhelm Larsson den 2 mars 1893, att fullt pålitlig person fanns, som förklarar sig villig att åtaga sig skötandet av en poststation vid Bjerka-Säby. Som tänkbar föreståndare nämndes bokhållaren Emil Thorin. Av svaret framgick vidare att Thorin skulle få disponera fullt lämplig lokal. Som arvode för skötseln av poststationen föreslogs 200:- kronor per år.

Den 10 april 1893 skrev postmästare Westman i Linköping till postinspektionen i östra distriktet och bifogade yttrandet från kommunalstämmans ordförande Vilhelm Larsson. Postmästaren ansåg att det skulle vara till stor fördel för rätt många av socknens innevånare om poststation ånyo blev inrättad inom socknen. Westman ansåg det antagligt att om en poststation inrättades vid Bjärka-Säby säteri, skulle en större omsättning kunna påräknas än vad som varit fallet vid den tidigare poststationen Wist, vid vilken den årliga åtgången av frimärken inte uppgick till mer än 100 kronor per år. Westman avslutade med några kommentarer till de föreslagna postturerna mellan Bjärka-Säby och Linköping. Han ansåg att 4 i veckan skulle vara otillräckliga till antalet för själva Bjärka-Säby, men för övriga korrespondenter mer än behovet krävde.

Försök till rekonstruktion av Bo Jonsson Grips Bjärkaholm.
Teckning av Sven Brandel på basis av grävningar på 1910-talet.

Korrespondensen mellan postmästare Westman och postinspektionen fortsatte. Sålunda skrev Westman den 16 oktober 1893 att de som undertecknat skrivelsen om poststation vid Bjärka-Säby ansåg lämpligast vara att posten skulle komma att avfärdas kl 5 och 6 från Linköping och 10 och 11 fm från Bjärka-Säby. Avståndet från Linköping till Bjärka-Säby förbi Vist kyrka angavs till 1,9 nymil.

När planerna på en poststation vid Bjärka-Säby började ta fastare form, kom också erbjudanden om att sköta postkörningen. Ett anbud lämnades den 30 oktober 1893 av hemmansägaren och kyrkvärden Nils Peter Gustafsson i Husby i Vist. Han erbjöd sig att 3 gånger i veckan eller så ofta som

kunde bli bestämt, åtaga sig postbefordring med häst och vagn på sträckan Linköping-Vist kyrka-Bjärka-Säby. För detta begärde han 3 kronor och 75 öre per gång för hela vägen fram och tillbaka. Komminister Vilhelm Larsson i Vist intygade samtidigt att Gustafsson var pålitlig och lämplig till det erbjudna åtagandet.

Ett annat anbud lämnades den 31 oktober av brevbärare A. Banck i Linköping. Hans anbud låg under Gustafssons. Banck erbjöd sig att för ersättning av 3 kronor fram och åter ombesörja postföringen med häst och åkdon. Förutsättningen var att posten skulle komma att utgå från Linköping. Eftersom Bancks anbud var lägre än Gustafssons, antogs det. Den 31 oktober 1893 översände postmästare Westman i Linköping Bancks anbud till postinspektionen.

Postinspektören i östra distriktet yttrade sig i skrivelse den 2 november 1893 till Kungl. Generalpoststyrelsen angående förslaget om inrättande av poststation i Vist socken. Med återställande av handlingarna i ärendet avstyrkte han framställningen och åberopade tre skäl för detta:

"Då poststation inom Wists socken blifvit indragen sannolikt i följd deraf att frimärkesomsättningen derstädes icke uppgått till mer än 100 kronor om året,

då posttransporterna med allenast 3 turer i veckan mellan Linköping och Bjärka Säby belöpa sig till lägst 468 kronor om året,

då det föreslagna poststationsföreståndarearvodet till en början uppgår till 200 kronor om året".

Beslut om poststation dröjer

Beslutet om poststation vid Bjärka-Säby lät vänta på sig och ärendet tycktes dra ut på tiden. Vists kommunalstämma tog upp frågan om poststation på nytt den 29 december 1893, årsdagen av det sammanträde då stämman beslutat göra den första framställningen. Stämman beslöt att genom ordföranden insända en skrivelse med följande lydelse till Kungl. Generalpoststyrelsen:

"Då nu ett år förflutit, sedan Kommunalstämman beslöt att till Kongl. General-Poststyrelsen ingå med anhållan om upprättande af en poststation vid Bjerka-Säby inom Wist socken, hvilken anhållan under Januari månad 1893 afsändes; men då intet svar å denna anhållan ännu erhållits, får Kommunalstämman ödmjukt anhålla, att Kongl. General-Poststyrelsen med

behjertande af de svårigheter af mångahanda slag, som saknaden af postgång till dessa trakter medför, ville snarast möjligt företaga frågan till behandling och afgörande".

Som ofvan

Wilh. Larsson
ordf.

Den 8 januari 1894 översände Wilhelm Larsson ett utdrag från kommunalstämmans protokoll till Kungl. Generalpoststyrelsen. Generalpoststyrelsens länge emotsedda svar kom den 16 januari 1894. Det innebar inte ett blankt avslag på framställningen om poststation. Svaret innehöll dock sådana villkor beträffande kostnaderna för posttransporten till och från Bjärka-Säby, att kommunen ansåg det ogenomförbart. Enligt Generalpoststyrelsen skulle nämligen Vist kommun eller några enskilda personer åtaga sig ombesörjandet av postgången, utan några kostnader för postverket. Den 6 mars 1894 sammanträdde kommunalstämman åter. Man beslutade då avsända följande svar på Generalpoststyrelsens beslut om poststation:

§ 6

"Upplästes Kongl. General Post-Styrelsens genom Postinspektören i Östra Distriktet meddelade svar å kommunens framställning om inrättande af en poststation vid Bjerka-Säby, och beslöt Stämman att med anledning deraf afgiva följande förklaring:

På det af Post-Styrelsen utfästa villkoret för en poststations inrättande här - att Vist Kommun eller några enskilda personer skulle åtaga sig ombesörjandet af postgången utan någon kostnad för postverket - kan Stämman för kommunens räkning icke ingå, ej heller hafva några enskilda personer befunnits villiga till ett sådant åtagande.

Stämman anhåller att med anledning af detta villkors uppställande få påpeka, att det var just bland annat, hufvudsakligen för att slippa de med posthemtningen nu förenade omkostnaderna och besvären, som ansökan om poststationens inrättande ingafs, hvilken ansökan Stämman ansåg så mycket billigare, som den hade trott det vara Postverkets uppgift, att, så vidt möjligt, utan andra kostnader för trafikanterna än de för hvarje försändelse bestämda porton, ombesörja postbefordringen till den ena delen af riket såväl som den andra, och det under sådana förhållanden syntes oskäligt, att en stor och tätt befolkad bygd, som här är fråga om, skulle fullständigt sakna hvarje egen postförbindelse, då, för att endast taga

de närmast till hands liggande exemplen, grannsocknarne i öster och vester ega genom sig dragna, från Linköping utgående postlinier, på hvilka dock antagligen till dessa socknar ej så mycken post befordras, som på den nu föreslagna linien skulle blifva fallet.

Derjemte anser sig Stämman böra framhålla, hurusom, då Kongl. General Post-Styrelsen år 1875 utan ringaste åtgärd från kommunens sida här inrättade en poststation, hvilken genom sitt oändamålsenliga läge dock befans olämplig och indrogs, Styrelsen nu, då ett lämpligare och ändamålsenligare förslag framstälts, synes kunna hafva så mycket större skäl att dertill lemna bifall, som det enligt den åvägabragta utredningen visat sig, att posten från Linköping nu kan befordras med åkande bud ända till Bjerka Säby billigare än den då kunde befordras med gångbud den vida kortare vägen till Wist kyrka via Landeryd. Gångbudet ersattes neml. då med 4 Kronor för hvarje gång.

Slutligen får Stämman erinra om, att den föreslagna poststationen, såsom i ansökan framhållits, skulle blifva till nytta ej blott för Wist, utan äfven för delar af Grebo och Wårdnäs socknar, hvilka hafva daglig beröring med Bjerka Säby, under hvilka förhållanden det ej vore billigt, att Wist Kommun skulle vidkännas kostnader för att bereda äfven andra Kommuner fördelar.

Oaktadt Kommunen sålunda ej kan ikläda sig några utgifter för sin ansökans förverkligande, vågar Stämman likväl hoppas, att Kongl. styrelsen ej deraf skall finna sig förhindrad att till densamma taga hänsyn, då uppenbart är, att trakten i fråga om postförbindelse är vanlottad och behovet af förbättrade förhållanden i detta afseende trängande, hvadan Stämman hänvisande till den utredning, som i den af utsedda Kommitterade ingifva ansökningsskrifvelsen förebragts, fortfarande vidhåller samma ansökan".

Som ofvan
Wilh. Larsson
ordf.

Justeradt

Adolf Johansson, N.P. Gustafsson

Den 16 mars 1894 sände postinspektören i östra distriktet över protokollsutdraget från kommunalstämmans sammanträde den 6 mars till Kungl. Generalpoststyrelsen. Något direkt resultat av detta förnyade yttrande från kommunen tycks inte ha följt. Hela ärendet avsomnade ett antal år. Frågan om poststation väcktes till liv på nytt då planerna på en järnvägslinje förbi Bjärka-Säby började förverkligas.

Östra centralbanan byggs

År 1899 inleddes arbetena med att bygga en järnvägslinje från Linköping över Kisa till Vimmerby. Banan skulle få namnet östra centralbanan. I en jubileumsskrift från 1918 lämnas följande beskrivning av byggnadsarbetena:

(Ur Östra Centralbanans Järnvägsaktiebolag 1898 - 1918. Linköping 1918)

II. JÄRNVÄGENS BYGGNAD.

Till verkställande direktör i bolaget utsåg styrelsen i december 1898 dåvarande grosshandlaren numera bankdirektören Jonn O. Nilson, som alltså ända från bolagets tillkomst och sedermera utan avbrott stått i spetsen för dess ledning.

Till entreprenör antogs civilingenjören Åke Sjögren, och denne anställde som arbetschef dåvarande löjtnanten nu kaptenen vid K. Väg- och Vattenbyggnadskåren K. A. Lagergren, f. n. arbetschef för ostkustbanebygget.

Bolaget antog till kontrollerande ingenjör civilingenjören Karl L. Anderson, numera bandirektör vid Trafikaktiebolaget Grängesberg—Oxelösunds järnvägar.

Arbetsledningen uppdelades på fem sträckor av järnvägen, var och en med sin ingenjör. Dessa voro: för sträckan Linköping—Klappviken (mellan Bestorp och Brokind) civilingenjören Wilh. Lindström, numera trafikchef för Halmstad—Nässjö järnväg; för sträckan Klappviken—Torp (mellan Slätmon och Kölefors) under första byggnadsåret numera avlidne civilingenjören John Jacob Gustafsson och därefter civilingenjören Gustaf Otto Söderbaum, nu kapten i Väg- och Vattenbyggnadskåren; för sträckan Torp—Verveln civilingenjören Vilh. Bjurelius, numera byråingenjör vid Stockholms stads byggnadskontor; för sträckan Verveln—Södra Vi civilingenjören L. Vidberg, numera byråingenjör vid Ostkustbanan; för sträckan Södra Vi—Vimmerby numera avlidne ingenjören A. Ander.

Det första spadtaget för det betydelsefulla nya företaget togs, enligt av vederbörande kronofogde utfärdat intyg, i mars 1899 vid Skorpa kvarn i Vists socken, men praktiskt taget igångsattes arbetet eljest ungefär samtidigt på de olika arbetssträckorna. Arbetet fortgick därefter, under omständigheter, som i det följande något beskrivas, så att avsyningsbetyg för järnvägen kunde utfärdas i januari 1903. Redan året förut öppnades emellertid järnvägen för allmän trafik, sedan den högtidliga invigningen ägt rum den 8 juni 1902 i närvaro av konung Oscar II och dåvarande kronprinsen, vår nuvarande konung.

Med entreprenören, civilingenjören Åke Sjögren träffade bolaget avtal om järnvägsbyggnaden i enlighet med ett entreprenadkontrakt av följande lydelse:

Ännu en anhållan om poststation

Sedan byggandet av östra centralbanan inletts blev det aktuellt att åter väcka frågan om en poststation vid Bjärka-Säby. En ny anhållan gjordes den 2 november 1899. Denna gång var det godsägare Oscar Ekman på Bjärka-Säby som genom sin förvaltare Ivar Insulander avsånde en skrivelse med följande lydelse till Kungliga Generalpoststyrelsen:

Till

Kongl. Poststyrelsen

"Genom den talrika samling arbetare, som i denna ort är sysselsatt med byggandet af jernvägen, "östra centralbanan", har behovet af en poststation härstädes gjort sig allt mer gällande. För att tillmötesgå arbetarne har visserligen deras brefväxling fått gå genom egendomens postväska, men kvarstår för dem svårigheten att göra penningeförsändelser till sina hem eller att insätta besparingar i postsparbanken, då detta icke kan ske på närmare håll än i Linköping, 2 nymil härifrån. Den beklagliga följden häraf blir i många fall, att deras rikliga arbetsförtjänst förslösas. Med anledning häraf anhåller jag att hos Styrelsen få göra framställning om:

att härstädes måtte under tiden, till dess den under byggnad varande jernvägen öppnas för trafik, inrättas en poststation med kärpostförbindelse med Linköping två gånger i veckan, förslagsvis Onsdagar och Lördagar
För att kunna vinna detta mål är jag villig:

att kostnadsfritt upplåta lokal för postens expedierande i härvarande gårdskontor

att med pålitlig karl bestrida postskjutsen fram och åter till Linköping för Fem (5) kronor för hvarje resa
att tillåta, att härvarande bokhållare Ivan Enander förordnas till poststationens föreståndare mot ett årligt arvode af Tvåhundra (200) kronor".

Bjärka Säby, Linköping d. 2 nov. 1899

Oscar Ekman

gm. Ivar Insulander

Ivar Insulander

Initiativtagare till den förnyade framställningen om poststation var förmodligen Ivar Insulander, förvaltare av Bjärka-Säby egendom. Han var en i många avseenden framsynt och dynamisk person som verksamt bidrog till att utveckla Bjärka-Säby till något av ett mönsterjordbruk. I det biografiska uppslagsverket Svenska män och kvinnor skildras hans livsgärning på följande sätt:

1. *Insulander, Ernst Ivar*, jordbrukare, jordbrukslärare, f. 5 nov. 1839 i Aspö skn, Södermanl. län, † 17 juni 1919 i Linköping. Föräldrar: prosten och kyrkoherden *Erik Johan I. och Hedvig Magdalena Fidelia Chenon*. — I. avlade studentex. vid Uppsala univ. 1860 och utexaminerades från Ultuna lantbruksinst. 1863. Han var förste lärare vid Blek. läns lantbruksskola på Marielund 1863—65 och vid Skarab. läns lantbruksskola på Klagstorp 1865—68. Till Ultuna återkom han som inspektor och lärare i "det mekaniska åkerbruket" 1868—70, och 1870—76 var han förvaltare (disponent) på Klagstorp samt föreståndare för lantbruksskolan där. I. övertog förvaltningen av konsul Oscar Ekmans stora gods Bjärka-Säby i Östergötland 1876 och av det närbelägna Stavsäter, som även tillhörde Ekman, 1886; därjämte blev han föreståndare för Östergötl. läns lantbruksskola, då den 1882 flyttades till Bjärka-Säby. På grund av vacklande hälsa lämnade han sina tjänster 1900. — I. var en driftig och framstående jordbrukare, som utförde ett betydelsefullt och högt skattat arbete i den sv. lantushållningens tjänst. Särskilt i det praktiska jordbruket var han en utmärkt lärare. Sin främsta insats gjorde han vid Bjärka-Säby, som genom hans mångsidighet, kunighet och organisationsförmåga upparbetades till en vida känd mönstergård: åkerjorden förbättrades, täckdikning utfördes, djurstammen utöka-

des och förädlades etc. Den till Bjärka-Säby förlagda statliga mejeristationen med tillhörande läroanstalt drevs under I:s ledning mönstergillt, och vid 17:e allmänna sv. lantbruksmötet i Göteborg 1891 erhöll han konungens hederspris "för framgångsrika bemödanden till den svenska mejerihandterings förbättrande". — Då Lantbruksstyr. upprättades 1889, erbjöds chefsposten enträget åt I., som dock avböjde. Bland hans många uppdrag märkes, att han var led. av Ultuna-kommittén 1877, kommittén för organisation av lantbruksläroverken 1882—84 och kommittén ang. den centrala ledningen av landets hästväsende 1896, varjämte han 1895—96 var led. av styr. för Ultuna lantbruksinst. och 1900 deltog inom Jordbruksdep. vid försöksväsendets ordnande. Inom Östergötl. läns hushållningssällskap var han länge en drivande kraft; 1879—1901 tillhörde han förvaltningsutskottet (ordf. 1900—01), och 1902 erhöll han sällskapets stora guldmedalj. I. blev led. av Lantbruksakad. 1881 och hedersled. där 1905 samt mottog dess stora guldmedalj 1919. — Gift 1872 med *Charlotta (Lotten) Sophia Aurora Segersteen*. — Litt.: biografi av W. Flach i Landbruksakad:s handl. o. tidskr. 1919, av E. Insulander (I. 2) där 1935. S. L.

Duger gårdskontoret som postlokal?

Den 21 november 1899 skrev Ivar Insulander till postmästare J.L. Tilander i Linköping angående lokal för poststation i Bjärka-Säby. Han upplyste, liksom han gjort i ansökan om poststation, att gårdskontoret skulle användas som expeditionsrum för den tänkta poststationen. Eftersom det var fråga om ett gårdskontor, skulle lokalen inte enbart komma att användas för postens räkning. Det ifrågavarande rummet var dock försett med säkerhetslås och kunde vid behov avstängas. Insulander bifogade också en skriftlig försäkran från bokhållaren Ivan Enander i vilken han förklarade sig villig att mot ett arvode av 200:- kronor per år vara poststationsföreståndare.

Enanders försäkran var daterad samma dag, den 21 november.

Telegrafadress:

Linköping

Rikstelefon

Bjerka-Säby, Linköping den 21 November 1899.

Undertecknad försäkrar sig härmed villig
att mot ett årsarvode af N:o 209. bestrida häre
kändarebefattningen här den tillräckliga post-
stationen vid Bjerka Säby.

Ivan Enander

W. Tilander.

Ivan Enander

Robert Douglas

Ivan Enanders försäkran den 21 november 1899

Insulanders brev gjorde postmästare Tilander något betänksam. I brev till postinspektören den 24 november 1899 ansåg han att det fanns behov av en poststation under den tid järnvägsbyggandet bedrevs i bygderna. Kostnaderna för postskjuts och avlöning till föreståndaren ansåg han också skäliga. Däremot ställde han sig tveksam till förslaget att placera postens expeditionrum i gårdskontoret, eftersom detta kontor inte enbart skulle komma att användas av posten. Bakom hans tveksamhet låg tanken på säkerheten för post- och postsparbanksärendena, samt hänsyn till brevhemlighetens helgd. Mot bakgrund härav ansåg sig Tilander inte kunna tillstyrka bifall till den gjorda framställningen om poststation. Enanders försäkran att han var villig att åtaga sig uppdraget som poststationsföreståndare bifogades Tilanders brev till postinspektören.

Poststation inrättas

Betänkligheterna mot att förlägga postlokalen till gårdskontoret tycks inte ha medfört något avgörande hinder mot en poststation. Tydligt fick postmästare Tilander sådana försäkringar beträffande säkerheten m.m. i den tilltänkta postlokalen att han blev nöjd.

Den 13 december 1899 skrev Tilander till postinspektören i östra distriktet och överlämnade kontraktsexemplaren av det avtal Ivan Enander undertecknat som poststationsföreståndare. Vidare bifogades Enanders försäkran att han var villig att åtaga sig uppdraget och ett för honom utfärdat frejdbetyg.

Handlingarna gick vidare. Den 14 december 1899 skrev postinspektionen i östra distriktet till Kungl. Generalpoststyrelsen och överlämnade de handlingar i ärendet som postmästare Tilander insänt till postinspektionen. Skrivelsen innehöll hemställan om följande beslut:

dels att poststation av första klassen, med benämning Bjerka-Säby och lydande under postkontoret i Linköping, skulle öppnas vid den omkring 20 km. från Linköpings stad belägna egendomen Bjerka-Säby i Vists socken, Östergötlands län,

dels att postföring skulle underhållas tvänne gånger i veckan å en linie Linköpings postkontor-Bjerka-Säby poststation.

Samtidigt överlämnades två exemplar av förslagskontrakt upprättat med bokhållaren I.H.F. Enander om bestridande av poststationsföreståndarbefattning i Bjerka-Säby och med O. Ekman, Bjerka-Säby, om besörjande av postföring två gånger i veckan å en linie Linköping-Bjerka-Säby. Dessutom bifogades frejdbetyget för Enander. Förslagstidtabell för ifrågavarande postföring skulle av postinspektionen snarast möjligt ingivas till Kungl. Generalpoststyrelsens trafikbyrå. Den 18 december 1899 översändes från postinspektionen förslaget till tidtabell för linjen Linköping-Bjerka-Säby från och med den 1 januari 1900, samt postmästarens i Linköping yttrande i ärendet. Postinspektionens hemställan bifölls av Kungl. Generalpoststyrelsen.

Då det nya seklet tog sin början fanns det således åter en poststation i Vist socken. Upprepade framställningar och kommunala sammanträden under flera år hade lett till önskat resultat. Bakom framgången låg dels förhållandet att behovet av poststation ökat påtagligt till följd av de pågående järnvägsarbetena, dels att postverkets kostnader för poststationen begränsades genom att Oscar Ekman på Bjerka-Säby åtagit sig att bekosta postföringen och upplåta postlokal. Poststationen betraktades dock som tillfällig, den skulle finnas "under den tid järnvägsbyggandet bedrevs i byg-

derna" enligt postmästare Tilander. Poststationsfrågans slutliga lösning skulle komma då östra centralbanan var klar. Tillkännagivande om öppnande av den nya poststationen meddelades i Kungl. Generalpoststyrelsens cirkulär nr LVII den 23 december 1899.

351

KONGL. GENERALPOSTSTYRELSENS
1899. CIRKULÄR. N° LVII.

(XL. Tilldelas jemväl poststationerna.)

75.

Kungörelse,

*angående dels indragning af postkontoret i Onsala, dels öppnande af poststationer,
m. m.*

Med innevarande års utgång indrages postkontoret i *Onsala* inom Hallands län, hvarefter postutvexlingen & platsen kommer att ombesörjas genom poststation, benämnd *Onsala*.

Den 1 januari nästinstundande år öppnas poststation
i *Aspö* inom Södermanlands län,
i *Bjerka-Säby* inom Östergötlands län,
i *Torskinge* inom Jönköpings län,
vid den å jernvägslinien Kalmar—Berga belägna trafikstationen *Vertebo*
inom Kalmar län,
i *Forsåskroken* inom Ellsborgs län,
i *Brismened* och i *Gärduvärd* inom Skaraborgs län,
i *Råfvåla* inom Kopparbergs län,
i *Ormsjö* inom Vesterbottens län samt
i *Ersnäs* inom Norrbottens län.

Från och med samma dag, den 1 januari 1900, skola poststationerna *Vendelsby* och *Vendels station* inom Upsala län namnförändras, den förra till *Vendel* och den senare till *Knyppplan*. Stockholm, af Kongl. Generalpoststyrelsen, den 22 december 1899.

F. H. SCHLYTERN.

Albert Boström.

Utgifvet den 23 december 1899.

Stockholm,
K. L. Beckmans
Boktryckeri,
1899.

Ivan Enander

Ivan Fredrik Henning Enander som blev den nya poststationens föreståndare var född den 25 maj 1872. Han var son till fanjunkaren Johan Gustaf Enander och hans maka Amalia i Perstorp i Skedevi socken. Han var anställd som bokhållare på Bjerka-Säby.

Postinspektionen i Östra Distriktet

N. 3605.

Färslags
Tidtabell

för
postförel.

Från Linköping				Ny- mil.	Från Bjärka-Laby.			
Dagar.	An- komst, kl.	Af- gång, kl.	f. m. eller e. m.		Dagar.	An- komst, kl.	Af- gång, kl.	f. m. eller e. m.

Postanstalter och skjutsstationer.

(Denna spalt läses nedifrån och uppåt.)

87, II.

Linköping - Bjärka-Laby

(Från den 3 januari 1900)

O. L.	-	4.30 e.m.		Linköpings postkontor	O. L.	11.0	-	
O. L.	7.0	-	e.m. 2.0	Bjärka-Laby poststation	O. L.	-	8.30 f.m.	

Stockholm Postinspektionen i Östra Distriktet, den 18 december 1899.

[Signature]

Tidtabellsförslag för postförelsen på linjen Linköping - Bjärka-Säby och omvänt.

Tidtabell

för postförelsen på linjen Bjärka-Laby -
Linköping

Från Bjärka-Laby				Ny- mil.	Från Linköping			
Dagar.	An- komst, kl.	Af- gång, kl.	f. m. eller e. m.		Dagar.	An- komst, kl.	Af- gång, kl.	f. m. eller e. m.

Postanstalter och skjutsstationer.

(Denna spalt läses nedifrån och uppåt.)

O. L.	-	8.30 f.m.		Bjärka-Laby poststation	O. L.	7. -	e.m.	
O. L.	11	-	f.m.	Linköpings postkontor	O. L.	-	4.30 e.m.	

Linköping, i postkontoret, den 15 dec. 1899

J. L. Lilander

Postsparbanksrörelsen

Vid poststationen Bjärka-Säby inrättades även postsparbanksrörelse. I skrivelse till postmästare Tilander i Linköping den 7 december 1899 förklarade sig Ivan Enander villig att åtaga sig postsparbanksgöromålen vid poststationen Bjerka-Säby. Postsparbanksrörelsens omsättning framgår av följande tabell:

Postsparbanksrörelsen vid poststationen Bjerka-Säby 1900-1902

År	Insättningar		Uttagningar			Motböcker	
	Antal	Belopp kronor	Antal	Belopp		Utfärdade	Dödade genom ut- tagning
				kronor	öre		
1900	34	982	11	466	--	10	--
1901	73	1673	25	2454	15	12	4
1902	37	1230	14	653	81	15	2

Källa: Bidrag till Sveriges officiella statistik 1900-1902.
Y) Sparbanksstatistik II Postsparbanken

En ödesdiger seglingstur

Torsdagen den 13 juni 1901 var varm och solig. Det var en fin dag för segling. Ivan Enander, två järnvägsingenjörer och länsman Lindeberg gav sig därför av med segelbåt ut på sjön Rengen. I ett brev till sin fästmö skildrar dåvarande agronomen och läraren på Bjärka-Säby Viktor Ekerot vad som hände på följande sätt:

"Man hade begivit sig iväg redan vid 5-tiden. På aftonen vid 8-tiden hade man i den härliga aftonen seglat straxt utanför Vårdsnäs prästgård. Vinden var svag, och för att få mera vind i seglen hade 3 av herrarna satt sig i lä av båten, så att den på denna sida låg jämnt med vattnet. En liten kastvind kom, båten kantrade och allesammans kommo i vattnet. Alla var simkunniga och höllo sig fast vid den kantrade båten som låg på sidan. Man tog saken lugnt och skrattade och skämtade. Ingenjör Lindström åtog sig att simma till land för att hämta hjälp. Han var nära land, då Enander tyckte, att det blev kallt och kusligt, varför han, trots kamraternas böner att låta bli, också försökte att simmande nå land. Kommen halvvägs

ropade han: "Nu orkar jag inte längre". Man ropade till honom, att han skulle skulle lägga sig på rygg och vila, vilket han gjorde. Sedan tog han några simtag, men snart hörde man ett bubblande ljud, och han försvann i djupet. De övriga blevo efter en stund räddade i mycket medtaget tillstånd. Efter 3 dagar av ihärdig draggning fann man den döde".

Måndagen den 17 juni omnämndes olyckan i Östgöta-Correspondenten med följande korta notis:

Kullsegling och drunkning. I torsdags afton inträffade på sjön Stora Rängen en kullsegling, som dess värre kräde ett människolif.

Fyra unge herrar, två ingenjörer vid Östra centralbanan, Lindström och Lundström, t. f. kronolänsman Lindeberg samt bokhållaren vid Bjerka-Säby Ivan Enander, hade vid 8-tiden på aftonen farit ut i segelbåt. Vinden var ej synnerligt stark, hvarför tre af de seglande satt sig i lä för att få in mera vind i seglen. Då frambröt, som så ofta är fallet på dessa små insjöar, utan förbud en häftig kastvind, hvilken med ens kom båten att kantra. Alla fyra föllo i vattnet. Tre af dem, ingenjör Lundström, länsman Lindeberg och bokhållare Enander, höllo sig fast i båten, medan ingenjör Lindström simmande sökte nå den öfver 100 fannar från olycksstället belägna stranden, hvilket äfven lyckades honom.

När bokhållare Enander såg detta, släppte han sitt tag i båten och började äfven simma mot land, men kommen halfväga drogs han af klädernas tyngd under vattnet och drunknade utan att något kunde göras för hans räddning. De två, som fortfarande höllo sig fast vid båten, blefvo, efter att hafva legat i vattnet ungefär en timme, upptagna af en roddbåt och förda i land.

Den under så sorgliga förhållanden omkomne bokhållaren Enander var endast 26 år gammal och son till fanjunkare Enander å Perstorp, Stredvi:s; känd som en mycket sympatisk ung man, efterlemnar han, utom sörjande anhöriga, en stor vänkrets, hvilken naturligtvis mycket smärtsamt berörts af det hastiga dödsfallet.

Draggningarna efter den omkomne Ivan Enander fortsatte de närmaste dagarna. Först på söndagseftermiddagen återfanns hans kropp. Jordfästningen ägde rum tisdagen den 18 juni kl 5,30 på eftermiddagen i Vists kyrka.

Död.

Att
vår älskade son
Bokhållaren vid Bjerka-Säby
Ivan Henning Fredrik Enander,
född den 25 Maj 1872, genom olyckshändelse afled den 18 i denna månad, djupt sörjd och saknad af oss, sysskon, släktingar och vänner, hafva vi den smärtsamma plikten tillkännagifva.
Johan Gustaf Enander. Amelie Enander.
(6684)

Liket efter den omkomne bokhållaren vid Bjerka-Säby egendom Ivan Enander anträffades i söndags eftermiddag efter föregående ihärdiga draggningar. Jordfästningen eger rum kl. 5,30 i e. m. i Vists kyrka.

Praktiska frågor

Dagen efter olyckan, den 14 juni, ringde föreståndaren för Bjärka-Säby lantbruksskola, direktör J.A. Hallenborg till postmästare Tilander i Linköping och berättade vad som hänt. Hallenborg anhöll också om att inventering av poststationens tillhörigheter snarast möjligt borde äga rum. Med anledning härav avreste Tilander och extra biträdet vid postkontoret J.E. Björling samma dag till Bjärka-Säby. Björlings närvaro ansåg Tilander påkallad med hänsyn till omständigheterna. Vid inventeringen deltog förutom Tilander och Björling också direktör Hallenborg och läraren vid lantbruksskolan Victor Ekerot. Ett inventeringsinstrument upprättades som visade vad som framkommit vid inventeringen. Det finns återgivet på sidorna 24-25.

Då inventeringen skulle börja visade det sig att nycklarna till de förvaringsställen där postverkets tillhörigheter uppgavs vara inneslutna, inte kunde anträffas. Därför måste en smed anlitas, för att bryta upp låsen till de antydda förvaringsutrymmena. Kassalådan kunde smeden dock inte få upp. Den lämnades emellertid orörd, då det av inventeringen framgick att inga av postverkets värdeföremål borde finnas i den. Sedan inventeringsinstrumentet upprättats underskrevs det av de närvarande. Det uppdrogs åt Victor Ekerot att i avvaktan på Kungl. Styrelsens beslut, handha göromålen vid poststationen i Bjärka-Säby.

Omständigheterna vid inventeringen framgick av en rapport som postmästare Tilander lämnade till Kungl. Generalpoststyrelsen samma dag, den 14 juni. Rapporten föranledde postinspektören i Östra distriktet att i remiss anmoda Tilander att närmare redogöra för de omständigheter, som föranlett Tilander att beordra extra biträdet Björling närvara vid inventeringen av poststationen. Denna redogörelse lämnades av Tilander i brev den 29 juni, dagtecknat Lyckorna, Ljungskile.

Meddelande om dödsfallet lämnades av postmästaren i Linköping till postinspektionen i östra distriktet, som lämnade ärendet vidare till Kungl. Generalpoststyrelsen i skrivelse den 31 juli 1901. Det meddelades att agronomen Victor Ekerot fått i uppdrag att från och med den 14 juni handha poststationen i avvaktan på Kungl. Generalpoststyrelsens beslut. Ekerot hade förklarat sig villig att mot samma arvode som utgått till Enander, åtaga sig uppdraget som poststationsföreståndare. Frejdbetyg för Ekerot bifogades skrivelsen till Kungl. Generalpoststyrelsen samt ett i 2 exemplar upprättat förslagskontrakt med Ekerot om bestridande av befattning som föreståndare för poststationen i Bjärka-Säby.

Generalpoststyrelsens svar följde den 6 augusti i brev till postmästaren i Linköping. Förslagskontraktet med Victor Ekerot godkändes och årsarvodet fastställdes oförändrat till 200:- kronor. Det ena exemplaret av kontraktet översändes till postmästaren i Linköping för att genom hans försorg tillställas Ekerot. För handhavandet av poststationen under tiden fr.o.m. den 14 juni t.o.m. den 31 augusti skulle postmästaren, i den mån så ej redan skett, till Ekerot utbetala ersättning beräknad efter 200:- kronor per år.

I brev till Kungl. Generalpoststyrelsen den 22 juni 1901 hade Victor Ekerot förklarat sig villig att överta poststationsföreståndarbefattningen vid Bjärka-Säby poststation till tid som Kungl. Generalpoststyrelsen kunde bestämma mot ett arvode av 200:- kronor per år. Ekerots förordnande som poststationsföreståndare tillkännagavs med följande korta tidningsnotis

Till poststationsföreståndare vid Bjärka-Säby efter den så sorgligt omkomne bokhållare Ivan Ennander har förordnats hr A. Ekeroth derstädes.

Agronom V. Ekerot

Fre Kungl. Generalpoststyrelsen
Stockholm

Undertecknad förklarar sig härmed villig att överta poststationsföreståndarbefattningen vid Bjärka-Säby poststation till tid som Kungl. Generalpoststyrelsen bestämmer mot ett arvode af 200 tvåhundra kronor pr. år.

Bjärka-Säby den 22 juni 1901.
V. Ekerot.

Inventeringsinstrument

upprättadt vid inventering den 14 juni 1901 af poststationen i *Örnsköldsvik*
lydande under *Lindköpings* postkontor.

Debet.		Kronor. öre.	Kredit.		Kronor. öre.
Behållning från / kvartalet:			Levereringar under kvartalet:		
Frankotecken		264 80	Såsom afbetalning å frankoteckenförskott		
Sparbanksqvittenskuponger		1188 -	för insättning i postsparbanken	607 -	
Sparmärken		20 -	för sparmärken		
Mottagna förskott under detta kvartal:			Behållning denna dag:		
Frankotecken		32 -	Frankotecken	278 92	
Sparbanksqvittenskuponger			Sparbanksqvittenskuponger	581 -	
Sparmärken			Sparmärken	18 10	
Inneliggande, för utbetalning afsedda:			Provision å försålda frankotecken:		
Postavisningsmedel, m. m.			Kr. 88 öre å 2 %	- 36	
Sparbanksmedel			Inljenadt poststationsföreståndarearfvode	60 83	
Influtna, ej redovisade medel:			Utestående fordringar för bokförda post-		
för postavisningar			afgifter	- 65	
för postförskotts försändelser och inkasseringshandlingar			Kontant i kassan	27 76	
för lånningar					
för lösenförsändelser		5 10			
<i>Öfverskott</i>		64 72			
		<u>Summa 1574 69</u>			<u>Summa 1574 69</u>

Inventarier:

/ Poststationsskytt, / postsparbanksskytt, / breslåda med lås och nycklar, / sigill, /
datumstämpel med stular och 5 årsnummer för åren 1900 - 1905, / R-stämpel, / värdestämpel,
/ stämpellåda, / stämpelplatta, / frimärkeslåda med 3 insatslådor, / kassalåda med 2 nycklar,
{kassakista} med {ej plåtbeslagen} fotställning och nycklar, blankettskup nr , pässar, /
{kassaskåp} utan {plåtbeslagen} gram lösa vigter af jern, gram lösa vigter af messing, vigtställ
vågbalans af jern, / par vågskålar af messing, 10 kg. väg, decimalväg, / sats gravvigtter (be-
stående af 2 vigter å 5 hg., 1 å 250 gr., 1 å 125 gr., 1 å 50 gr., 2 å 20 gr., 1 å 15 gr., 1 å 10 gr., 1 å
5 gr., 2 å 2 gr., 1 å 1 gr.), gram lösa vigter af jern, gram lösa vigter af messing, vigtställ

Handlingar och kvittensblanketter:

Kongl. Generalpoststyrelsens Cirkulär för åren 1898
 Kongl. Styrelsens för Postsparbanken Cirkulär för åren, *Postanstaltens Postanstaltsförteckning*
 Inlemningsböcker (resp. använda kuponghäften) för åren 1900, 1901
 Afgångsprotokoll för åren 1900, 1901
 Ankomstjournaler (resp. liggare) för åren 1900, 1901
 Transitjournal för åren
 Tjäningsjournal för åren 1900, 1901

Kupongböcker med obegagnade blanketter till inlemningsbevis:

rörande assureraale försändelser n:r —
 rekommenderade d:o n:r —
 postanvisningar n:r —
 Obegagnade postsparbanksmotböcker n:r 43791 ser. *K* — n:r 43800 ser. *K*.
 Qvarliggande postsparbanksmotböcker (enligt psrb.-blankett n:r 32) 65948 ser. *E*.

Qvittenser å utlemnade värdeförsändelser:

Förvarade uti särskilda förseglade omslag, enligt påskrift tillhörande åren —
 Lösa för tiden *från år 1900* till och med denna dag.

Qvarliggande värdeförsändelser:

(Då detta inventeringsinstrument upprättas i anledning af ombyte af poststationsföreståndare skola värdeförsändelserna här nedan specificeras, med angifvande af beskaffenhet, nummer, inlemningspostanstalt, adresspostanstalt samt, i förekommande fall, assurans- och postförsöksbetopp. Vid inventering af annan anledning erfordras icke specifikation här å inlemmande värdeförsändelser utan kon i stället skrivas: Värdeförsändelser i öfverensstämmelse med poststationens inlemningsböcker och journaler.)

1 paket n: 893 från Stockholm med plä nr 3:20

Bjerka Laby den 14 juni 1901
J. S. Söderberg

(Vid inventering i anledning af ombyte af poststationsföreståndare undertecknas instrumentet här nedan af såväl af som tillträdande poststationsföreståndaren samt af närvarande vittnen; skönlade inventeringsinstrumentet då upprättas i tre exemplar, af hvilka ett insändes till det postkontor, hvaran är stationen lyder.)

Närvarande vittnen:

Wacclenberg
J. S. Söderberg

Afträd. poststationsföreståndare.

Bjerka Laby den 14 juni 1901
V. Söderberg

Tillträd. poststationsföreståndare

Victor Ekerot

I Svenskt biografiskt lexikon finns följande utförliga redogörelse för Victor Ekerots liv och verksamhet:

Ekerot, Victor Arvidsson, f. 22 mars 1874 i Ekestorp, Söderåkra sn (Kalm.), † 19 sept. 1938 i Stockholm (Gustav Vasa). Föräldrar: lantbrukaren Fredrik Arvidsson och Maria Danielsson. Studier vid Högalids folkhögskola och lantmannaskola 1894—97; lantbrukspraktik bl. a. i Danmark; studier vid Askövs folkhögskola där 1897—98; extra elev vid Alnarps lantbruksinst. 1898, frilev 1899; agronom där 1900; lärare och bokhållare vid Bjärka Säby lantbrukskola 1900—03; jordbrukskonsulent i Kristianstads län 1903—06; sekreterare och skattnästare i Kristianstads läns hushållningssällskap 1906—30; arrenderade Trolle Ljungby gård 1909—17; ägde sedan 1922 Stora Binga gård, Hossmo sn (Kalm.); överdirektör och chef för Statens egnahemsstyrelse 3 aug. 1930; led. av riksdagens andra kammare 1912—15 (höger); led. av Skånska hushållsfören:s styr.; led. av jordbrukskreditkommittén 1913; v. ordf. i Södra Sveriges centralkassa för jordbrukskredit 1916—23, ordf. 1923—35; ordf. i Södra Sveriges potatisodlars centralfören. 1918—26; i Sveriges fjäderfäavelsfören. 1932—38. RVO 1909; LLA 1915; GV:s Jmt 1928; RNO 1928; KVO2kl 1935.

G. 18 juli 1903 i Hagby sn (Kalm.) m. Amanda (Manna) Sofie Carlsson, f. 21 mars 1873 i Hagby, dotter av häradsdomaren Carl Gummesson och Annette Sofie Olofsdotter.

E. ägnade sig först en kort tid åt sjömansyrket men återvände snart till modernäringen. Som konsulent och sekreterare i Kristianstads läns hushållningssällskap under 27 år kom han att få stor betydelse för jordbrukets utveckling främst inom länet. Han gick i hushållningssällskapets tjänst vid en tidpunkt, då jordbruksvetenskapen började göra sig gällande, men då dess rön ännu voro okända för flertalet jordbrukare. Genom att anordna kurser och föredragsturnéer kom han i kontakt med de flesta av länets jordbrukare. E. hade lätt för att tala och samlade stora åhörarskaror. Han var outtröttlig, när det gällde att sprida kunskap. Vid jordbrukskurserna kunde han hålla på att tala och diskutera från morgon till kväll dag efter dag. När han icke var ute och höll föredrag, skrev han artiklar i tidningar och tidskrifter eller upplysningskrifter.

Speciellt ägnade sig E. åt småbrukarna och deras problem.

Småbrukspremieringen infördes under E:s tid, och han fann en särskild tillfredsställelse i att tillsammans med bankdirektör Ola Persson i Rinkaby, en småbrukets främjare, resa från småbruk till småbruk och med ägarna tala om deras bekymmer och glädjämnen. E. var även varmt intresserad av egnahemsverksamheten, och knappast inom något län tog denna rörelse sådan fart som inom Kristianstads. Även om denna verksamhet, som ofta gick ut på bildande av fömligen små jordbruk, i ljuset av senare erfarenhet på det ekonomiska och sociala området nu bedömes annorlunda, kan man

icke misstaga sig på att E:s strävanden voro burna av höga ideal och en bergfast tro på småbrukets framtid.

E. fick också tid att arbeta för främjande av jordbrukets för- eningsrörelse. Han var med om att bilda småbrukareföreningar, torvströföreningar, mejeriföreningar, jordbrukskassor och andelsslakterier. I detta sitt arbete hade han ofta framgång, men fick även röna besvikelse. Jordbrukarna voro då ännu icke allmänt mogna för det samarbete, som sedermera vuxit sig så starkt bland dem. E. förtröttades emellertid icke utan fortsatte att arbeta med samma optimism och entusiasm som alltid präglade hans gärning.

Om sin verksamhet i Kristianstads län har E. själv skrivit, att »det var den lyckligaste tiden i mitt liv. Jag var ensam konsulent med en växande arbetsbörda, som dock icke var någon börda alls, ty jag var ung och lycklig.»

Såsom chef för Statens egnahemsstyrelse fick E. tillfälle att mera odelat ägna sig åt egnahemsverksamheten. Hela landet blev nu hans verksamhetsfält. Han besökte under denna tid många egnahemsinnehavare och diskuterade med dem deras problem. E. hade ett otroligt gott minne, och när han gjort ett besök hos en småbrukare, kunde han långt efteråt minnas en mängd detaljer från de samtal, som tidigare förts. Egnahemsinnehavare minnas också gärna E. och tala om honom med särskild värme. E:s chefstid i egnahemsstyrelsen sammanföll med arbetarsmåbruksverksamhetens tillkomst och utveckling. På organiserandet och ledandet av denna verksamhet nedlade E. ett betydande arbete.

E. släppte icke kontakten med det praktiska jordbruket. Under åren 1909—17 arrenderade han Trolle Ljungby gård och sedan 1922 ägde han Stora Binga gård i Kalmar län.

Som chef och medarbetare var E. uppskattad och avhållen. Härför hade han att tacka ej blott sin sunda och ödmjuka inställning till sitt och andras arbete, han hade även den humorns gåva, som öppnar så många eljest stängda dörrar.

Foto från tiden i Bjärka-Säby av fotograf John Bergqvist i Linköping

Järnvägen öppnas och poststationen flyttas

Arbetet på östra centralbanan fortskred och tidpunkten för järnvägens öppnande närmade sig.

I ett brev till sin fästmö den 24 november 1901 skrev Victor Ekerot: "Igår afton anlände ett meddelande att poststationen härstädes skall upphöra den 15 dec., enär järnvägen då förbundit sig att transportera posten". Han var emellertid mycket fundersam, hur man på grund av kyla och snö skulle hinna bli färdig.

Järnvägsstationerna utmed östra centralbanan förenades med poststationer. För Bjärka-Säbys del innebar detta att den poststation som redan funnits flyttades från gårdskontoret till järnvägsstationen. Öppnandet av den nya poststationen skedde den 11 maj 1902. Poststationens namn blev Bjerka.

Samma dag som poststationen öppnades i stationshuset skrev Victor Ekerot till sin fästmö: "Igår hade jag en varm dag med posten som då överlämnades och flyttades till stationen. Som du kanske fått mitt brevkort som var så konstigt avfattat, i allra största hast tillkommit, vill jag berättat för dig, att det var ett märkvärdigt kort det där. Det var det första som avgick från den nya stationen, det första som avstämplades med den nya stämpeln. Det var det enda som avgick med 1:sta posttåget och förorsakade att "stinsen", den trevliga stinsen, fick mycket arbete med lackning och utskrivning av postkarta etc".

Tåget som rullade ut från Bjärka-Säby järnvägsstation var en bekräftelse på att en ny tid brutit in i bygden, en tid av nya möjligheter och nya förhoppningar hos människorna.

Käll- och litteraturförteckningOtryckta källor

Postverkets arkiv: Diarieförda och arkiverade handlingar rörande poststation vid Bjärka-Säby från åren 1892 - 1902 samt poststationen Wist 1875 - 1880.

Brev från fru Carin Hullgren i Kalmar (dotter till Victor Ekerot)

Tryckta källor

Bidrag till Sveriges officiella statistik 1900 - 1902
Y) Sparbanksstatistik II Postsparbanken

Bjärka-Säby 1901. Linköping 1901.

Kungl. Generalpoststyrelsens cirkulär nr LVII år 1899

Svensk uppslagsbok del 3. Malmö 1955

Svenskt biografiskt lexikon del 12. Stockholm 1949

Svenska män och kvinnor del 4. Stockholm 1948

Östgöta Correspondenten 17 juni 1901

Östra Centralbanans järnvägsaktiebolag 1898 - 1918. Linköping 1918